

หลักสูตรสิทธิการเจริญพันธุ์และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น

ระยะเวลาของหลักสูตร

๒ วัน

มีเนื้อหา ๖ ประเด็น ดังนี้

๑. สถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น
๒. กฎหมายที่ควรรู้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น
๓. ทักษะชีวิต/ต้นทุนชีวิต (พัฒนาการทางเพศในวัยรุ่นและการสร้างต้นทุนชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน)
๔. เทคนิคการให้คำปรึกษา
๕. ทักษะการประสานงาน/การส่งต่อทีมสหวิชาชีพ
๖. การสร้างภาคีเครือข่ายและ Youth friendly corner ในชุมชน

วิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ มี ๓ วิธี ได้แก่

๑. การบรรยาย ในประเด็น
 - สถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น
 - กฎหมายที่ควรรู้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น
 - เทคนิคการให้คำปรึกษา
 - ทักษะชีวิต/ต้นทุนชีวิต (พัฒนาการทางเพศในวัยรุ่นและการสร้างต้นทุนชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน)
๒. กิจกรรมฝึกปฏิบัติ ในประเด็น
 - เทคนิคการให้คำปรึกษา
๓. การอภิปราย ในประเด็น
 - ทักษะการประสานงาน และการส่งต่อทีมสหวิชาชีพ
 - การสร้างภาคีเครือข่ายและ Youth friendly corner ในชุมชน

สถานการณ์ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น

ข้อมูลสถานการณ์

➤ องค์การอนามัยโลก (WHO) ให้นิยามคำว่า “วัยรุ่น” หมายถึง ผู้ที่มีอายุ ๑๐ - ๑๙ ปี และได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานเฝ้าระวังสถานการณ์ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นไว้ว่า จำนวนหญิงตั้งครรภ์และคลอดบุตรที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ จะต้องไม่เกินร้อยละ ๑๐

➤ จำนวนและร้อยละของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตร อายุต่ำกว่า ๒๐ ปี ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ทั่วประเทศ จำนวน ๑๐๖,๗๒๖ คน คิดเป็น ร้อยละ ๑๓.๕๕ โดย

๑. กรุงเทพมหานคร	จำนวน ๙,๒๘๒ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๘.๘๕
๒. ภาคกลาง	จำนวน ๓๑,๓๓๗ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๕.๐๙
๓. ภาคเหนือ	จำนวน ๑๗,๑๕๐ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๕.๑๑
๔. ภาคใต้	จำนวน ๑๕,๖๐๕ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๑.๑๘
๕. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	จำนวน ๓๓,๓๕๒ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๕.๐๒

➤ จำนวนและร้อยละของมารดาวัยรุ่นที่คลอดบุตร ๑๐ ลำดับแรกของประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๒ โดย

๑. กำแพงเพชร	จำนวน ๑,๓๒๒ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๒๐.๔
๒. ประจวบคีรีขันธ์	จำนวน ๑,๒๑๕ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๘๙
๓. พิจิตร	จำนวน ๙๘๔ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๘๗
๔. นครสวรรค์	จำนวน ๒,๐๐๔ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๖๘
๕. ลพบุรี	จำนวน ๑,๔๔๑ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๕๖
๖. อุทัยธานี	จำนวน ๖๑๓ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๕๕
๗. สมุทรสงคราม	จำนวน ๒๕๓ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๕๓
๘. ชัยนาท	จำนวน ๕๕๕ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๔๓
๙. กาญจนบุรี	จำนวน ๑,๘๒๘ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๒๖
๑๐. อ่างทอง	จำนวน ๖๑๓ คน	คิดเป็น ร้อยละ ๑๘.๒๔

ข้อสังเกต จังหวัดที่มีอัตราการคลอดบุตรของมารดาอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ อยู่ในเกณฑ์ปกติ มีเพียง ๕ จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี นราธิวาส กรุงเทพมหานคร ยะลา และภูเก็ต ส่วนส่วนจังหวัดนครปฐม มีจำนวน ๑,๖๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๙ เป็นลำดับที่ ๑๖ ของประเทศ (ที่มา : ระบบรายงานสภาวะการมีบุตรของวัยรุ่น สป.พม. ประมวลผลจากข้อมูลการจดทะเบียนเกิดของสำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง)

➤ การคลอดในวัยรุ่นไทยมีแนวโน้มสูงขึ้น พบว่าในปี พ.ศ.๒๕๕๒ เด็กและวัยรุ่นคลอด จำนวน ๑๒๒,๗๓๖ คน หรือประมาณ ๓๓๖ คนต่อวัน

➤ วัยรุ่นหญิงอายุ ๑๕ - ๑๙ ปี คลอดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๑.๒ และในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๑๕.๗ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒

➤ เด็กและวัยรุ่นอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี คลอดเพิ่มขึ้นสองเท่า จากร้อยละ ๐.๒ ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ เป็นร้อยละ ๐.๔ ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ การคลอดในเด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี มีประมาณ ๓,๐๐๐ คนต่อปี

➤ วัยรุ่นจำนวน ๑ ใน ๓ ไม่เต็มใจในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก เพราะถูกหลอกลวงหรือดื่มของมึนเมา

➤ วัยรุ่นเพียง ๑ ใน ๓ มีการคุมกำเนิดทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นชายเพียงครึ่งหนึ่งที่ใช้นั้นที่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรก

- วัยรุ่นอายุน้อยกว่า ๑๕ ปี และ ๑๕ - ๑๙ ปี คลอดทารกน้ำหนักแรกคลอดน้อยกว่า ๒,๕๐๐ กรัม ร้อยละ ๒๑.๕ และร้อยละ ๑๔.๗ ตามลำดับ
- วัยรุ่นยังขาดทักษะชีวิตเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางเพศที่ถูกต้องและเหมาะสม ขาดทักษะการปฏิเสธ และไม่กล้าพูดโดยเฉพาะวัยรุ่นหญิง

ต้นเหตุของปัญหา

- ผู้หญิง
- ผู้ชาย
- ครอบครัว
- โรงเรียน
- สื่อ
- สิ่งแวดล้อม
- อื่น ๆ

สาเหตุของปัญหา

- ขาดความยับยั้งชั่งใจ
- ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษา ขาดทักษะชีวิต
- ครอบครัวแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว
- อิทธิพลของสื่อลามก อนาจาร
- เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สารเสพติด สิ่งแวดล้อมที่ย่ำแย่
- พฤติกรรมเลียนแบบดารา กลุ่มผู้นำทางความคิด ละคร หรือภาพยนตร์ที่ไม่เหมาะสม
- ค่านิยมตะวันตก วัตถุนิยม บริโภคนิยม
- ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ระหว่าง ผู้ชายและผู้หญิง ผู้ใหญ่กับเด็ก ครูกับนักเรียน ผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเหนือกว่าจะเป็นผู้กระทำต่อผู้ที่อยู่ภายใต้อำนาจหรือผู้ที่ด้อยกว่า

สิ่งที่ควรรู้และปฏิบัติ

- เรียนรู้ถึงความคิดที่แตกต่างกันของหญิงชายในเรื่องเพศ
- มีความตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างหญิงชาย จะเป็นการป้องกันการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิด
 - ผู้ชายมีเพศสัมพันธ์ได้โดยไม่มีความรัก เพศสัมพันธ์เป็นการหาความสุขร่วมกันและไม่ต้องผูกพัน
 - ผู้หญิงมีเพศสัมพันธ์เพราะความรัก ถ้ามีเพศสัมพันธ์กับชายใดจะต้องการมีความผูกพันกับชายคนนั้น
- วัยรุ่นชายควรคิดเสมอว่าวัยรุ่นหญิงเป็นเพศเดียวกับแม่ พี่น้อง ควรช่วยเหลือและให้เกียรติ
- หลีกเลี่ยงการถูกเนื้อต้องตัวกัน เพราะอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่คาดคิดได้
- หลีกเลี่ยงการไปพักค้างคืนร่วมกันเป็นหมู่คณะ หรือตามลำพัง
- หลีกเลี่ยงการอยู่ด้วยกันตามลำพังในที่ลับตาคน

- หลีกเลี่ยงการไปในสถานที่เปลี่ยว โรงแรมและสถานเริงรมย์ทุกรูปแบบ
- หลีกเลี่ยงการนัดหมายกับเพศตรงข้ามในยามวิกาล โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิง
- ไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกชนิด หรือสารเสพติดใดๆ เพราะอาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ตั้งใจได้
- วัยรุ่นหญิงควรแต่งกายเรียบร้อย และมีคิติด ไม่ควรแต่งกายในลักษณะที่ยั่ว ให้ผู้พบเห็นเกิดอารมณ์ทางเพศ เช่น เสื้อสายเดี่ยว เสื้อเกาะอก กระโปรงสั้น และกางเกงรัดรูปเกินไป
- หลีกเลี่ยงการคบเพื่อนที่ชวนออกไปเที่ยวข้างนอกโดยเฉพาะกับคนแปลกหน้า
- หลีกเลี่ยงการออกไปเที่ยวหรือเดินทางในยามวิกาล และในสถานที่เปลี่ยวๆ
- วัยรุ่นชายหญิงควรวางตัวต่อกันอย่างสุภาพ ให้เกียรติ ซึ่งกันและกัน
- ปฏิเสธอย่างเด็ดขาดเมื่อไม่พร้อมมีเพศสัมพันธ์

ผลกระทบจากการมีเพศสัมพันธ์

- ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นสาเหตุนำไปสู่การทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยของผู้หญิง อย่างน้อยจำนวน ๒๐ ล้านคน ซึ่งกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ต้องเสียชีวิตลงในที่สุด เพราะเกิดอาการแทรกซ้อนต่างๆ
- อาจติดเชื้อโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น โรคเอดส์ หนองใน หนองในเทียม ซิฟิลิส หูด เริม โลม ฝีมะม่วง ฯลฯ

วิธีป้องกันการตั้งครรภ์และโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ (Safe Sex)

- ไม่ควรมีคูรักรเร็วเกินไปเพราะอาจมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ได้
- เมื่อจำเป็นต้องมีเพศสัมพันธ์ต้องสวมถุงยางอนามัย
- หลีกเลี่ยงการมีเพศสัมพันธ์กับคนหลายๆคน
- งดการเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน
- ระบายความต้องการทางเพศอย่างถูกต้อง เช่น การช่วยตนเอง
- เมื่อมีปัญหาต่างๆ ต้องปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว หรือพ่อแม่

กฎหมายที่ควรรู้ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น

➤ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตราที่สำคัญได้แก่

■ มาตรา ๕๒

“เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น”

■ มาตรา ๔๐

“บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ”

■ มาตรา ๘๐

“รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม.... ดังต่อไปนี้

(๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

➤ ประมวลกฎหมายอาญา

■ มาตรา ๒๗๖

“ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่นโดยขู่เข็ญด้วยประการใด ๆ โดยใช้กำลังประทุษร้าย โดยผู้อื่นนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้ หรือโดยทำให้ผู้อื่นนั้นเข้าใจผิดว่าตนเป็นบุคคลอื่น ต้องระวางโทษ

การกระทำชำเราหมายความว่า การกระทำเพื่อสนองความใคร่ของผู้กระทำโดยการใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น”

■ มาตรา ๒๗๗

“ผู้ใดกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปีซึ่งมิใช่ภริยาหรือสามีของตน โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม ต้องระวางโทษ

ความผิดตามที่บัญญัติไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยบุคคลอายุไม่เกินสิบแปดปีกระทำต่อเด็กซึ่งมีอายุกว่าสิบสามปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นยินยอม และภายหลังศาลอนุญาตให้ทั้งสองฝ่าย

สมรสกัน ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษ ถ้าศาลอนุญาตให้สมรสในระหว่างที่ผู้กระทำผิดกำลังรับโทษในความผิดนั้นอยู่ ให้ศาลปล่อยผู้กระทำความผิดนั้นไป”

■ **มาตรา ๒๗๘**

“ผู้ใดกระทำอนาจารแก่บุคคลอายุกว่าสิบห้าปี ต้องระวางโทษจำคุก”

(อนาจาร ได้แก่ การกระทำให้อับอายขายหน้าในทางเพศ โดยกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายโดยตรง เช่น กอด ปล้ำ สัมผัสจับต้องอวัยวะเพศอย่างใดอย่างหนึ่งของหญิง เช่น จับนม ฎีกาที่ ๑๓๑๖/๒๕๐๘ อาจเป็นการกระทำของชายต่อชายก็ได้ ฎีกาที่ ๑๖๒๗/๒๕๓๙)

■ **มาตรา ๒๗๙**

“ผู้ใดกระทำอนาจารแก่เด็กอายุยังไม่เกินสิบห้าปี โดยเด็กนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตามต้องระวางโทษจำคุก”

■ **ความผิดฐานคุกคามทางเพศ ๒๘๕/๒ (ตุกฏ ก.พ. ประกอบ)**

“ผู้ใดกระทำต่อผู้อื่นด้วยวาจา ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสาร และให้หมายความรวมถึงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของในลักษณะลามกเกี่ยวกับเพศ โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อนรำคาญ เกิดความอับอาย หรือรู้สึกถูกละเมิดหรือเหยียดหยาม”

■ **ความผิดฐานทำให้แท้งลูก**

- การทำให้ตนเองแท้งลูกหรือยอมให้ผู้อื่นทำให้ตนแท้งลูก ตามมาตรา ๓๐๑ มีโทษจำคุกไม่เกินสามปี ปรับไม่เกินหกพันบาท
- ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูกโดยหญิงนั้นยินยอมถือเป็นความผิดตามมาตรา ๓๐๒ หรือ ผู้ใดทำให้หญิงแท้งลูก โดยหญิงนั้นไม่ยินยอมถือเป็นความผิดตามมาตรา ๓๐๓
- ผู้ใดเพียงพยายามกระทำความผิดตามมาตรา ๓๐๑ หรือ ๓๐๒ วรรคแรก ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ (ถือเป็นข้อยกเว้นกฎหมาย)
- ถ้าการกระทำตามมาตรา ๓๐๑ และ ๓๐๒ นั้น เป็นการกระทำของนายแพทย์ และจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงนั้น หรือ หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๖ ๒๗๗ ๒๘๒ ๒๘๓ หรือ ๒๘๔ ผู้กระทำไม่มีความผิด (ข้อยกเว้นความผิดตามมาตรา ๓๐๕)
- ข้อบังคับแพทยสภา ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ ตามมาตรา ๓๐๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ (เกณฑ์ทางกฎหมาย เกณฑ์ทางการแพทย์ (กาย/จิต) และเกณฑ์ทางวิชาชีพ)

➤ **พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖**

หัวใจหลักของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก

■ **มาตรา ๒๒**

“การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใด ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”

■ **มาตรา ๒๓**

ผู้ปกครองต้องให้การอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอนและพัฒนาเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตน ตามสมควรแก่ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแห่งท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแลของตนมิให้ตกอยู่ในภาวะอันน่าจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ

■ **มาตรา ๒๗**

“ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหรือเผยแพร่ทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศประเภทใด ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครอง โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็ก หรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ”

■ **ข้อห้ามของบุคคลทั่วไปตามมาตรา ๒๖**

- กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกาย/จิตใจ
- จงใจ/ละเลยไม่ทำให้สิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิตจนน่าจะเกิดอันตราย
- บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ให้เด็กประพฤติตนไม่สมควรหรือเสี่ยงต่อการทำผิด
- โฆษณาทางสื่อหรือเผยแพร่เพื่อรับเด็กหรือยกเด็กให้บุคคลอื่น
- บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ให้เด็กเป็นขอทาน เร่ร่อน หรือแสวงหาประโยชน์จากเด็ก
- ใช้ จ้าง วาน ให้เด็กทำงานอันเป็นอันตรายหรือกระทบต่อการเจริญหรือพัฒนาการของเด็ก
- บังคับ ชักจูง ชูเชิญ หรือยินยอมให้เด็กเล่นกีฬาหรือการอื่นใดอันเป็นการแสวงหาประโยชน์ทางการค้าอันขัดขวางการเจริญหรือทารุณกรรมเด็ก
- ใช้หรือยินยอมให้เด็กเล่นการพนัน หรือเข้าไปในสถานที่เล่นการพนัน สถานค้าประเวณี
- บังคับ ชักจูง ชูเชิญ หรือยินยอมให้เด็กแสดงหรือกระทำการอันเป็นการลามกอนาจาร
- จำหน่าย แลกเปลี่ยน หรือให้สุราหรือบุหรี่แก่เด็ก

■ **การแบ่งกลุ่มประเภทเด็กตามกฎหมาย**

๑. เด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์

- เด็กเร่ร่อน หรือเด็กกำพร้า
- เด็กที่ถูกทอดทิ้งหรือพลัดหลง ณ. ที่ใดที่หนึ่ง
- เด็กที่ผู้ปกครองไม่สามารถอุปการะเลี้ยงดูได้ด้วยเหตุผลใด ๆ
- เด็กที่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมหรือประกอบอาชีพไม่เหมาะสม อันอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางร่างกายหรือจิตใจของเด็กที่อยู่ในความปกครองดูแล
- เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูโดยมิชอบ ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ถูกทารุณกรรมหรือตกอยู่ในภาวะอื่นใด อันอาจเป็นเหตุให้เด็กมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางศีลธรรมหรือเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ
- เด็กพิการ
- เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก
- เด็กที่อยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. เด็กที่พึงได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพ

- เด็กถูกทารุณกรรม
- เด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด
- เด็กที่อยู่ในสถานที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมาย ได้แก่
 - เด็กที่ต้องหาว่ากระทำผิดอายุไม่เกิน 10 ปี
 - เด็กไม่มีผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดู
 - เด็กประกอบอาชีพที่น่าอันตราย
 - เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลที่น่าสงสัยวาประกอบอาชีพไม่สุจริต

■ **การสงเคราะห์หมายความว่า การให้ความช่วยเหลือ แก่เด็กรวมทั้งครอบครัวซึ่งอยู่ในสภาพที่จำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์ตามกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่น**

■ **วิธีการสงเคราะห์เด็ก 33 มาตรา))**

- ให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัว
- มอบเด็กไว้ในความอุปการะของบุคคลที่เหมาะสมและยินยอม
- ดำเนินการให้เด็กได้เป็นบุตรบุญธรรม
- ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในครอบครัวอุปถัมภ์หรือสถานรับเลี้ยงเด็กที่เหมาะสม
- ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานแรกรับ
- ส่งเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์
- ส่งเด็กเข้าศึกษา,ฝึกอาชีพ,ส่งเด็กเข้าบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพศึกษา

■ **การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา ๔๑ และ ๔๒**

- เพื่อไม่ให้เด็กตกอยู่ในอันตราย พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจนำตัวเด็กมาไว้ในอารักขาได้ทันที เพียงแต่เกิด หรือ มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่า มีการกระทำทารุณกรรมต่อเด็ก ไม่จำเป็นจะต้องมีพยานหลักฐานชัดเจน ยืนยันว่า เด็กถูกกระทำทารุณกรรมหรือใครเป็นผู้ลงมือกระทำก็ได้
- พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตรวจค้นตามมาตรา ๓๐ และมีอำนาจแยกตัวเด็กจากครอบครัวของเด็ก เพื่อไว้ในอารักขาโดยเร็วที่สุด
- จัดให้เด็กรับการตรวจรักษาทางร่างกายและจิตใจทันที
- อาจส่งตัวเด็กไปสถานแรกรับหรือไปรับการสงเคราะห์ตาม ม.๓๓
- อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่กรณีนี้มีเงื่อนไขเวลาจำกัดไม่เกิน ๗ วัน หรือร้องขอศาลเพื่อขยายได้รวมไม่เกิน ๓๐ วันเท่านั้น
- พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องสืบค้น/รวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นแห่งคดีคุ้มครองเด็ก จนสามารถกำหนดวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมทันเงื่อนไขเวลา หากไม่ทันเวลาหมดอำนาจคุ้มครองเด็ก

■ **การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามมาตรา ๔๓ วรรค ๒**

- กรณีที่สงสัยว่า เด็กจะถูกกระทำทารุณกรรม แต่ไม่สามารถนำตัวเด็กมาไว้ในอารักขาได้ โดยไม่มีการฟ้องคดีอาญา หรือ ไม่ฟ้องคดีอาญา พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถยื่นคำขอให้ศาลออกคำสั่งมีให้บุคคลแวดล้อมกระทำทารุณกรรมแก่เด็กอีก โดยกำหนดมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยและเรียกประกันด้วยก็ได้ นอกจากนั้นหากศาลเห็นว่ามีความจำเป็น ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้จับกุมตัวบุคคลผู้นั้นมากักขังไว้ครั้งละไม่เกินสามสิบวัน ตามมาตรา ๔๓ วรรค ๓
- ทั้งนี้ต้องยื่นพยานหลักฐานให้ศาลเห็นในประเด็นข้างต้นด้วย

■ **การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเสี่ยงต่อการกระทำผิด**

- กรณีพบเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องดำเนินการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวเด็กก่อน
- พนักงานเจ้าหน้าที่อาจมอบตัวเด็กแก่ผู้ปกครองหรือบุคคลที่ยินยอมรับเด็กนั้นไปปกครองดูแล โดยอาจแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็กตามมาตรา ๔๘ หรือไม่ก็ได้ และปรึกษาหารือกับบุคคลที่รับตัวเด็กไป วางข้อกำหนดหรือข้อปฏิบัติในการปกครองดูแลเด็กของบุคคลนั้นๆ
- หากผู้นั้นไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะรับเด็กกลับไปดูแลและคุ้มครองสวัสดิภาพด้วยวิธีอื่นๆ โดยเสนอรายงานให้ปลัดกระทรวงหรือผู้ว่าราชการจังหวัด (พิจารณา) สั่ง

■ **การส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษา**

มาตรา ๖๓

“โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

- **กระบวนการดำเนินการตามหมวด ๗**
- บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาตามมาตรา ๖๓
- บทบาทหน้าที่ของนักเรียนและนักศึกษาต้องประพฤติตนตามระเบียบของโรงเรียนหรือสถานศึกษา และตามที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา ๖๔
- พนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาและสถานศึกษามีอำนาจปรับแก้ไขพฤติกรรมนักเรียนและนักศึกษาตามมาตรา ๖๕
- หากปรับแก้ไขไม่ได้ผลได้กำหนดวิธีการส่งต่อความช่วยเหลือไว้ตามมาตรา ๖๖

พัฒนาการทางเพศในวัยรุ่นและการสร้างต้นทุนชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน

➤ พัฒนาการทางเพศในวัยรุ่น

โดยปกติพัฒนาการทางเพศในวัยรุ่น เพศหญิงและเพศชายจะมีช่วงอายุที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ที่แตกต่างกัน ผู้หญิงจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เร็วกว่าผู้ชาย โดยมีช่วงอายุเฉลี่ยประมาณ ๑๒.๕ ปี สามารถสังเกตได้จากการมีประจำเดือน ส่วนผู้ชายมีช่วงอายุเฉลี่ยอยู่ที่ ๑๔ ปี สังเกตจากการมีการหลั่งอสุจิ นอกจากนี้ผู้หญิงสามารถดูได้จากการขยายของเต้านมที่เริ่มมีขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนในผู้ชายดูได้จากขนาดของลูกอัณฑะและการหยิกองของขงขนในที่ลับ ส่วนช่วงอายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกจากสถิติพบว่า ผู้ชายจะอยู่ที่ ๑๕ ปี ผู้หญิงอยู่ที่ ๑๖ ปี โดยทักษะของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงมีความต่างกัน กล่าวคือ “วัยรุ่นหญิงยอมรับการมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่องยังเป็นนักเรียนและทำด้วยความยินยอม โดยมีความคิดว่าเป็นบทพิสูจน์ความรัก ในขณะที่ฝ่ายชายส่วนใหญ่มีเพศสัมพันธ์ด้วยความใคร่” เกิดจากการที่ความต้องการทางธรรมชาติของร่างกาย ดังนั้น ช่วงที่เด็กเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น ผู้ปกครองต้องให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและการควบคุมอารมณ์ของเด็ก การสร้างจิตสำนึกให้เด็กเคารพในเนื้อตัว ร่างกาย และเคารพในสิทธิเนื้อตัวร่างกายของบุคคลอื่น รวมถึงวิธีการในการป้องกันหากต้องมีเพศสัมพันธ์ รวมทั้งผลกระทบที่จะตามมาเมื่อมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พร้อม

➤ การสร้างต้นทุนชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน

การสร้างต้นทุนชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน เมื่อพูดถึงคำว่า “ต้นทุนชีวิต” หลายคนมักที่จะนึกถึงเรื่องทรัพย์สินเงินทองหรือทุนทรัพย์ต่างๆ แต่จริงๆ แล้วต้นทุนชีวิตในที่นี้ มาจากคำว่า Developmental Assets ซึ่งหมายถึงปัจจัยต่างๆ ที่เป็นปัจจัยเชิงบวกทางต่างจิตใจ อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม ที่มีผลต่อกระบวนการคิด การตัดสินใจ และการแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการอบรมเลี้ยงดูและหล่อหลอมมาตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ทั้งนี้ การเสริมสร้างต้นทุนทางชีวิตของเด็กและเยาวชนนอกจากจะมาตัวเด็กเองแล้ว ยังมีปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างต้นทุนชีวิต นั่นก็คือ ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน และชุมชน ถ้าหากเราสามารถควบคุมปัจจัย และเสริมสร้างปัจจัยต่างๆ ที่เหมาะสมให้แก่เด็กและเยาวชน ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาต้นทุนชีวิตที่ดีให้กับเด็กและเยาวชน ได้เติบโตอย่างมีคุณภาพ และนำมาซึ่งการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนและแท้จริง

ต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตอย่างมาก ต้นทุนชีวิตคือเรื่องของทักษะชีวิตกับจิตสำนึก จะต้องต้องมีทั้งสองอย่างประสานและสัมพันธ์กัน ทำอย่างไรให้เราได้ทั้งทักษะชีวิตและจิตสำนึกไปควบคู่กัน ซึ่งจิตสำนึกนั้นจะทำมาตรวัดได้ยากมาก โดยจะต้องแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นสิ่งที่จับต้องได้ ต้นทุนชีวิตจึงเป็นงานหนึ่งที่จะพัฒนาให้เกิดทั้งทักษะชีวิตและจิตสำนึกไปพร้อมๆ กัน

กระบวนการคิด เหริยญมีสองด้านเสมอ มีปัญหาที่ต้องมีการแก้ไข ปัญหา มีปัจจัยเสี่ยงก็ต้องมีปัจจัยสร้าง การสร้างแนวคิดใหม่เป็นจุดเปลี่ยนของสังคมไทย การแก้ไขปัญหาก็จะหาอย่างไรให้ปัจจัยเสี่ยงลดน้อยลง และปัจจัยสร้างเพิ่มขึ้น เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันที่แข็งแรง การดูแลป้องกันสุขภาพทั้งทางกาย ทางจิตใจ อารมณ์ และทางสังคมของเด็กและเยาวชนไม่เพียงแต่จะเป็นการป้องกันเยาวชนไม่ให้เข้าสู่วงจรของ “แม่ร้ายใส่” แล้ว ยังจะเป็นการช่วยสร้างผู้ใหญ่ที่มีต้นทุนชีวิตที่ดีในอนาคตด้วย

➤ คุณสมบัติของต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชน

- การสร้างเสริมต้นทุนชีวิต มีความสำคัญต่อการลดพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว
- มีความเชื่อมโยงแบบบูรณาการกับพฤติกรรมที่ดีอีกหลายอย่างของเด็กและเยาวชน
- ต้นทุนชีวิตสูง พฤติกรรมเสี่ยงยิ่งต่ำ ต้นทุนชีวิตต่ำ พฤติกรรมเสี่ยงยิ่งสูง

➤ **แนวทางการสร้างต้นทุนชีวิตให้กับเด็ก เยาวชนและครอบครัว**

ตัวชี้วัดต้นทุนชีวิตที่เกี่ยวข้องนั้น เกี่ยวข้องทั้ง ๕ พลัง ประกอบด้วย พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน ดังนี้

๑) การสร้างเสริมพลังในตัวตน เป็นการให้เด็กและเยาวชนเห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง รวมถึงพลังการสร้างทักษะชีวิต เช่น การช่วยเหลือผู้อื่น การมีจุดยืนที่ชัดเจน รักความยุติธรรม ไม่มีการแบ่งชนชั้น ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การมีวินัยในตนเองที่จะไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเสี่ยง

๒) การเสริมสร้างพลังครอบครัว เป็นพลังแห่งความรัก ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจกันซึ่งกันและกัน ความเอาใจใส่ ความมีวินัยและการมีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดี การมีความคิดในเชิงบวกและสร้างสรรค์

๓) การเสริมสร้างพลังแห่งปัญญา เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา รวมถึงความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วย

๔) การเสริมสร้างพลังของเพื่อนและกิจกรรม เป็นการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์กับเพื่อนๆ เช่น การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ การทำศนะศึกษา เป็นต้น

๕) การเสริมสร้างพลังชุมชน เป็นพลังของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ด้วยกันด้วยความรักความเอื้ออาทร การมีน้ำใจไมตรีจิตที่ดี มีความอบอุ่นและปลอดภัยในชุมชน รวมทั้งการมีกิจกรรมร่วมกัน

ตัวอย่างต้นทุนชีวิตกับงานวิจัย ในประเด็นเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวที่มีสถานะต่ำ ครอบครัวที่มีการศึกษาต่ำ และครอบครัวที่มีการเลี้ยงลูกแบบต้นทุนชีวิตต่ำ กับพฤติกรรมเสี่ยงทางด้านยาเสพติด พบว่า การเลี้ยงลูกแบบมีทุนชีวิตต่ำนั้นจะมีความเสี่ยงมากที่สุด ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ต้นทุนชีวิตมีความสำคัญต่อมีพฤติกรรมเสี่ยงและเป็นแนวคิดที่สำคัญในการที่จะพัฒนาและเสริมสร้างป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

➤ **กระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชนไทย**

การทำงานด้านเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นพันธกิจหลักของทางแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน ทำงานโดยแนวคิดเชิงบวก ผ่านกระบวนการเสริมสร้างต้นทุนชีวิต โดยมีกระบวนการหลักๆ ที่สำคัญ ได้แก่

■ การสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง (Risk-Protection model) ด้านเด็กและเยาวชนของชุมชนทั่วประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนเป็นรูปธรรม โดยพัฒนาแบบประเมิน การสร้างเสริมต้นทุนชีวิตพร้อมๆกับการสำรวจปัจจัยเสี่ยง ครอบคลุมตั้งแต่แรกเกิดจนถึง ๒๕ ปี ซึ่งกระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบการสำรวจปัจจัยเสี่ยง/สร้าง เพื่อวิเคราะห์วางแผนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน ทั้ง ๓ ช่วง (เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน วัยรุ่น) ของชุมชนด้วยตนเอง โดยจุดเปลี่ยนของช่วงชีวิตเด็กและเยาวชนมีอยู่ ๓ ช่วงวัยที่สำคัญ กล่าวคือ

๑) แรกเกิด - ๖ ปี เด็กปฐมวัย (DA ปฐมวัย) เป็นช่วงวัยเด็กเล็กที่มีพ่อแม่ ครอบครัว และศูนย์เด็กปฐมวัยเป็นผู้ดูแลเลี้ยงดูเอาใจใส่ วัยนี้จึงมีสถาบันครอบครัวเป็นหัวใจหลักในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต

๒) อายุ ๖ ปี - ๑๒ ปี วัยเรียน (DA วัยเรียน) เป็นช่วงวัยที่เด็กเปลี่ยนจากการอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน มีครู มีเพื่อนเพิ่มมากขึ้น เด็กในวัยนี้มีสถาบันการศึกษา และครอบครัวเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต

๓) อายุ ๑๒ ปี - ๒๕ ปี วัยเยาวชน (DA เยาวชน) เด็กจะเริ่มห่างจากครอบครัวและติดเพื่อนมากขึ้น เด็กในช่วงวัยนี้จะมีกลุ่มเพื่อนและชุมชนเป็นหัวใจในการสร้างเสริมต้นทุนชีวิต แต่ครอบครัวก็ยังมีบทบาทสำคัญเช่นเดิม

การสำรวจต้นทุนชีวิตทั้ง ๓ ช่วงวัยอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เรามองเห็นปัจจัยเสี่ยงและปัจจัยสร้างที่มีในเด็กและเยาวชน ทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์ การทำงานได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

➤ **การดำเนินงานผ่านกลไกคณะทำงานด้านเด็กและเยาวชนของชุมชน**

เพื่อสร้างศักยภาพให้คณะทำงานพื้นที่ในการบูรณาการงานสุขภาวะเด็กและเยาวชน ร่วมกับองค์กรท้องถิ่น โดยเฉพาะ อบต. และสภาเด็กและเยาวชนประจำชุมชน เน้นการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนผ่านการสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิต ซึ่งกลไกนี้ประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ กระบวนการเฝ้าระวัง กระบวนการพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา กระบวนการพัฒนากิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กตามวัย กระบวนการส่งต่อ และกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชน กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบคณะกรรมการพัฒนางานด้านเด็ก และเยาวชน ประจำชุมชน และเป็นการสนับสนุน พรบ.การส่งเสริมพัฒนาการด้านเด็กและเยาวชน

➤ **การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิตเด็กและเยาวชน ในบริบทต่างๆ**

เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเด็กและเยาวชนโดยได้ศึกษาในบริบทต่างๆที่มีอยู่เดิม คือ กิจกรรมครอบครัว กิจกรรมสถานศึกษา กิจกรรมชุมชน และกิจกรรมสร้างเสริมต้นทุนชีวิตที่ขาดหายไปในกลุ่มเสี่ยงต่างๆ เช่น กรณีเสี่ยงทางเพศ ยาเสพติด ความรุนแรง เป็นต้น ซึ่งแผนงานสุขภาวะเด็กและเยาวชนกำลังสร้างระบบการจัดการโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้วสำหรับเด็กและเยาวชน อีกทั้งส่วนที่ยังขาดอยู่ก็จะได้พัฒนาหรือเสนอให้พัฒนาขึ้นเพิ่มเติม กระบวนการนี้ทำให้เกิดรูปแบบกิจกรรมสร้างสรรค์ที่หลากหลายด้วยการจัดการของชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชนเพื่อสร้างเสริมต้นทุนชีวิต

จะเห็นได้ว่า เด็กและเยาวชนที่มีต้นทุนชีวิตมากเท่าใดก็ยิ่งลดพฤติกรรมความเสี่ยงได้มากขึ้น ต้นทุนชีวิตยิ่งมากจะทำให้ประวิงระยะเวลาการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้นานขึ้น ต้นทุนชีวิตมีผลเกี่ยวข้องกับการเกิดและยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงมากกว่าสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว และสภาพสังคมในบริบทต่างๆ ดังนั้น ทุกภาคส่วนควรเน้นความสำคัญในการสร้างต้นทุนชีวิต เพื่อชีวิตที่เข้มแข็งของเด็กและเยาวชนต่อไป

เทคนิคการให้คำปรึกษา

➤ ทักษะของผู้ให้คำปรึกษา

- การสร้างสัมพันธภาพ
- การสื่อความหมาย
- การสัมภาษณ์
- การฟัง
- การเปิดเผยตนเอง
- การบันทึกรายงาน
 - ประวัติภูมิหลัง/สภาพปัญหา โดยทั่วไป เจาะจง
 - พฤติกรรม ท่าที อารมณ์ ศักยภาพที่พบ
 - วิเคราะห์ปัญหา วางแผนช่วยเหลือ-ช่วยเหลือ ยุติการให้คำปรึกษา ติดตามผล

➤ คุณสมบัติของผู้ให้คำปรึกษา

- เข้าใจตนเอง: อดทน ไวต่อความรู้สึก/ความต้องการ มีอารมณ์มั่นคง มียอมรับความจริง และไว้วางใจมนุษย์
- เข้าใจความแตกต่างของคนแต่ละคน
- ตระหนักว่าความสามารถและการแสดงออกของตนอาจมีอิทธิพลต่อความเชื่อและความคิดของเยาวชน
- ต้องการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแน่วแน่
- มีจรรยาบรรณ และความรับผิดชอบ

➤ จรรยาบรรณของผู้ให้คำปรึกษา

- รักษาสวัสดิภาพ มิให้เกิดอันตราย
- รักษาข้อมูลส่วนตัว เก็บรักษาความลับ
- เคารพในสิทธิ และยอมรับความสามารถและการตัดสินใจของผู้รับบริการ
- พัฒนาศักยภาพของผู้รับบริการให้พึ่งตัวเองได้
- ใช้วิจารณญาณที่เหมาะสมในการขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่
- ต้องระมัดระวังไม่ครอบงำความคิด การกระทำของผู้รับบริการ

➤ กระบวนการให้ความช่วยเหลือ

- สร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการ
- วิเคราะห์ปัญหาของผู้รับบริการ
- ช่วยให้ผู้รับบริการกำหนดเป้าหมายของตัวเอง
- กระตุ้นให้ผู้รับบริการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม
- กำหนดจุดหมายปลายทาง

➤ เมื่อต้องตัดสินใจแก้ปัญหา

- ให้ผู้ขอคำปรึกษาเลือกทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง
- ผู้ให้คำปรึกษาเป็นเพียงผู้ให้ทางเลือก
- ชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสียแต่ละทางเท่านั้น

ดังนั้น ต้องเคารพในการตัดสินใจของผู้มาขอรับการปรึกษาโดยไม่ตำหนิ

ทักษะการประสานงาน/การส่งต่อทีมสหวิชาชีพ

การประสานงาน

การประสานงาน เป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน ความจริงใจ ความอดทนอดกลั้น ความยิ้มแย้มแจ่มใส ในการติดต่อกับบุคคลอื่น เพื่อขอรับการสนับสนุน ขอความร่วมมือ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันการประสานงานที่ดี ช่วยให้การงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว ทุกคน ทุกฝ่ายมีความเข้าใจถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น ช่วยประหยัดเวลา เงิน วัสดุ และสิ่งของต่างๆ ในการทำงาน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของงานมากขึ้น และยังสร้างความกลมเกลียว ความเข้าใจอันดีและความสามัคคี อีกทั้งช่วยขจัดข้อขัดแย้งในการทำงาน ป้องกันการก้าวร้าวหน้าหน้าที่ ขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนหรือเหลื่อมล้ำกัน ก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีม สร้างความสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกัน รวมถึงเข้าใจข้อเท็จจริงและปัญหาของหน่วยงานอื่นนำไปสู่การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และสู่ทางการปรับปรุงงานต่อไป

➤ องค์ประกอบของการประสานงาน

การประสานงานอาจพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ได้ดังนี้

- **ความร่วมมือ** จะต้องสร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดยอาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการ เทคนิค และระดมทรัพยากร มาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน
- **จังหวะเวลา** จะต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละคน ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันให้ตรงเวลา
- **ความสอดคล้อง** จะต้องพิจารณาความเหมาะสมพอดี ไม่ทำงานซ้อนกัน
- **ระบบการสื่อสาร** จะต้องมีการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันอย่างรวดเร็ว และราบรื่น
- **ผู้ประสานงาน** จะต้องสามารถดึงทุกฝ่ายเข้าร่วมทำงาน เพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน ตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของงาน

➤ ลักษณะของการประสานงาน

- การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดให้งานสอดคล้องกันโดยปราศจากการขัดแย้ง
- การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้นำและผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย
- การประสานงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ในทางจัดการ
- การประสานงานเป็นการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (Two-Way Communication) จะช่วยให้มีความเข้าใจตรงกัน
- การประสานงานมีอยู่ทุกระดับชั้นของสายการบังคับบัญชา ทั้งในรูปที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- การประสานงานมีได้ทั้งระหว่างหน่วยงานต่างๆ ระดับเดียวกัน และระหว่างหน่วยงานที่อยู่ต่างระดับกัน

➤ วิธีที่จะให้ได้รับความร่วมมือในการประสานงาน

การประสานงานไม่ควรจะกระทำโดยใช้อำนาจสั่งการแต่อย่างเดียว ควรใช้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นหลัก เพราะความมีน้ำใจต่อกัน ไว้วางใจกันจะเป็นผลให้เกิดการร่วมมือมากกว่าการใช้อำนาจหน้าที่พยายามผูกมิตรตั้งแต่ต้นและป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ มีความหวาดระแวงหรือกินแหนงแคลงใจกัน ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่นินทาว่าร้ายกัน ไม่โยนความผิดให้แก่ผู้อื่น เมื่อมีสิ่งใดจะช่วยเหลือแนะนำกันได้ก็อย่าลังเล และ

พร้อมจะรับฟังคำแนะนำของผู้เกี่ยวข้องแม้จะไม่เห็นด้วยก็อย่าแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้อง
แจ้งให้ทราบ

➤ **เทคนิคการประสานงาน (Cooperation Technique)**

- ควรประสานกับระดับเดียวกัน หรือต่ำกว่าก่อน
- ใช้คำพูดสุภาพ ให้เกียรติคู่สนทนาแม้รู้ว่าเขามีตำแหน่งต่ำกว่า ไม่พูดยกตนข่มท่าน
- อาจหาข้อมูลก่อนว่า ผู้ที่เราจะโทรติดต่อ เป็นผู้ใด ตำแหน่งหน้าที่ใด อายุเท่าใด เมื่อสนทนากัน อาจเรียก พี่ น้อง ท่าน จะทำให้เขารู้สึกดี
- การอ่อนน้อมถ่อมตนด้วยความจริงใจ มักเป็นที่พอใจของผู้อื่น
- ในการประสานงานครั้งที่ 2 หลังจากรู้จักกันแล้วอาจทักทายหรือซักถามด้วยความห่วงใย จริงใจเกี่ยวกับเรื่อง สุขภาพ การงาน ฯลฯ ก่อนประสานเรื่องงาน
- กล่าวคำขอบคุณทุกครั้ง ก่อนจบการสนทนา
- เมื่อรับปากเรื่องใดไว้ ต้องรีบทำ เช่น จะรีบส่งโทรสารไปให้ จะรีบทำหนังสือไป

ทีมสหวิชาชีพ

บทบาทการทำงานของทีมสหวิชาชีพ การทำงานแบบทีมสหวิชาชีพมีแนวคิดจากการที่บุคลากรผู้ประกอบ
วิชาชีพ ใดวิชาชีพหนึ่งโดยลำพังไม่อาจให้บริการได้อย่างครบวงจรและผู้รับบริการไม่ได้รับประโยชน์สูงสุดจาก
บริการนั้น เนื่องจากมีหลายกรณีที่ต้องอาศัยผู้ประกอบวิชาชีพหลายสาขาร่วมกัน ให้บริการ

ทีมสหวิชาชีพ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรม มีความรู้มีทักษะ และความสามารถเฉพาะด้านที่
แตกต่างกันมาทำงานร่วมกัน เพื่อมุ่งการแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบ และเป็นกระบวนการโดยอยู่บนพื้นฐาน
ของเป้าหมาย และวัตถุประสงค์เดียวกันในการปฏิบัติงาน โดยจะมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องใน
การประเมินสภาพการณ์ของ ปัญหา และมีความรับผิดชอบร่วมกันตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดกระบวนการ

➤ **กระบวนการทำงาน**

- การรับเรื่องเบื้องต้น
- การประสานและทำความเข้าใจกับแหล่งที่ส่งต่อ
- การสืบค้นและแสวงหาข้อเท็จจริงร่วมกัน
- การประเมินสถานะสังคมของ case ครอบครัว ความเสี่ยง ความต้องการ ร่วมกัน
- การประสานกับข้อกำหนดทางกฎหมายเพื่อใช้ในการประเมิน วินิจฉัยการให้ความช่วยเหลือ
- การกำหนดความสำคัญของปัญหา เร่งด่วน ระยะเวลา ระยะยาว โดยใช้หลักความปลอดภัยของเด็กเป็นหลักการสูงสุด
- การวางแผนดำเนินการร่วมกัน
- การแบ่งงาน มอบหมายงาน
- การติดตาม กำกับ และประเมินผล
- การประเมินซ้ำใหม่ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

➤ **ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานร่วมกัน**

- เข้าใจภารกิจในการปฏิบัติงานร่วมกัน
- เข้าใจบทบาทของตนเองในการปฏิบัติหน้าที่
- เข้าใจบทบาทของวิชาชีพอื่นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน
- รับฟังความเห็นของทีมงาน
- สื่อสารเชิงบวก
- เข้าใจข้อจำกัดของทีมงาน
- ร่วมกันหาแนวทางในการให้การช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก ที่ทีมงานรับทราบปัญหา
- การติดตามอย่างสม่ำเสมอ การติดตามสถานการณ์ case อย่างต่อเนื่อง
- การจัดทำฐานข้อมูล และการลงทะเบียน case เพื่อให้เห็นสถานการณ์ของ case ทั้งระบบ ปัจจุบัน การนำเสนอข้อมูล Child Abuse and Neglect มีการบันทึกข้อมูลเฉพาะหน่วย ขาดความเชื่อมโยง และรวมศูนย์ข้อมูลขาดเจ้าภาพดำเนินการ
- การสร้างและพัฒนาเครือข่าย การทำงานติดตาม บำบัดฟื้นฟู ต้องหาเจ้าภาพ ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
- ขาดหน่วยงานกลางในการระดมทรัพยากร มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ การทำงานของทีมสหวิชาชีพในส่วนภูมิภาค
- หลักสูตรการอบรม ควรมีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบสหวิชาชีพ ในบริบทสังคมไทย เพื่อตอบสนองสถานการณ์การทำงานที่จำเป็น
- การเริ่มต้นจากองค์ประกอบที่เป็นจุดแข็งในแต่ละพื้นที่ เช่น รพ. บ้านพัก ครู ตำรวจ อัยการ ดังนั้น ในสถานการณ์จริง ควรแสวงหาทรัพยากรที่มีความเข้มแข็ง มาร่วมเป็นผู้นำในการทำงานร่วมกัน

การทำงานในเชิงภาคีเครือข่าย จะต้องเน้นกลไกในชุมชน สร้างพลังเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ให้เครือข่ายชุมชนเกิดแกนนำที่เข้มแข็ง และสร้างกลุ่มที่มีความเข้มแข็ง โดยเครือข่ายจะทำงานผ่านการทำกิจกรรม และการทำงานในเครือข่ายต้องหวังผลไปสู่การผลักดันนโยบาย บทบาทของภาครัฐอยู่ที่การสนับสนุน และการช่วยเหลือทางด้านงบประมาณ และภาครัฐสามารถสร้างศักยภาพให้กับชุมชนให้ได้ โดยประสานให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ

สิ่งที่สำคัญของการทำงานเรื่องท้องไม่พร้อม จะต้องมีการสร้างแนวคิดใหม่กับกลุ่มผู้ชาย ซึ่งมีความเกี่ยวข้อง และควรทำให้เกิดพื้นที่ที่ดีๆ ขึ้น โดยฝ่ายชายจะต้องมีการเรียนรู้และเข้าใจ มีจิตสำนึกที่ดี และเริ่มต้นตั้งแต่กลุ่มเยาวชนชายซึ่งจะต้องให้ความสำคัญมากๆ

การสร้างภาคีเครือข่ายและ Youth friendly corner ในชุมชน

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันนี้ พบว่ามีความเจริญก้าวหน้า และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เป็นสังคมของผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ พ่อแม่ต้องออกไปทำงาน และลูกหลานก็จะอยู่กับญาติผู้ใหญ่ ความใกล้ชิดของพ่อแม่และลูกลดน้อยลง ถึงแม้ว่าญาติผู้ใหญ่จะคอยดูแลก็ตาม แต่พบว่าญาติผู้ใหญ่โดยเฉพาะปู่ ย่า ตา ยาย ตามใจเด็ก พ่อแม่ไม่มีเวลาในการดูแลลูก ทำให้เด็กขาดทักษะชีวิต ขาดทักษะความเป็นมนุษย์ เรื่องของการเลี้ยงลูก การสอนลูกก็มีความแตกต่างกันระหว่างพ่อกับแม่ สังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีใหม่ ระบบการคิดจะต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม มองเด็กในแง่มุมใหม่

การตั้งครรภ์ไม่พร้อมและการทำแท้งในวัยรุ่น พบว่าปัญหาเรื่องการทำแท้งถือเป็นปัญหาที่น่าสนใจมาก คนที่เข้ามาปรึกษาเรื่องของการทำแท้งไม่ได้มีเฉพาะเด็กวัยรุ่น คนที่ป้องกันไม่ดี หรือพลาดก็จะมีเช่นกัน สำหรับเรื่องของการทำแท้งที่ถูกกฎหมายก็มีให้เห็น เช่น แม่เป็นหัดเยอรมันในช่วงท้อง ๓ เดือน เด็กที่เกิดมาน่าจะพิการอย่างรุนแรง แต่มีปัญหาว່ว่าแพทย์ก็ไม่อยากที่จะทำแท้งให้ การทำงานในปัจจุบัน การรวมกลุ่ม มีความสำคัญอย่างมาก การรวมกลุ่มทำให้เกิดพลัง เกิดการต่อรอง และประสานความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้นการรวมกลุ่มในหมู่บ้านจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเรื่องต่างๆได้ และเรื่องการตั้งครรภ์ไม่พร้อม ก็เช่นกัน เราไม่สามารถทำงานเชิงเดี่ยวได้ จะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะปัญหานี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น การสร้างเครือข่าย และ Youth friendly corner ในชุมชนจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

➤ แนวทางในการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การพัฒนาเครือข่ายครอบครัวต้นแบบ การปรับทัศนคติ อปท. ด้านพัฒนาอนามัยเจริญพันธุ์ การพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบ การพัฒนาเครือข่ายครอบครัวต้นแบบ เป็นต้น เพื่อเป็นเครือข่ายในการเฝ้าระวังและช่วยเหลือเยาวชนที่ประสบปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม

➤ ตัวอย่างเครือข่าย Youth friendly corner จากประสบการณ์

การพัฒนาสถานศึกษาต้นแบบ ต้องมีการปรับกระบวนการการสอนเพศศึกษา พัฒนาศักยภาพครูผู้สอนหลักสูตรเพศศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษา โดยมีแนวคิดที่จะต้องปรับระบบการสอนของเรื่องเพศศึกษาใหม่ โดยกระบวนการคิดจะต้องเปลี่ยนไปจากเดิม การที่จะห้ามให้เด็กมีเพศสัมพันธ์นั้นยากมาก แต่เปลี่ยนแนวคิดใหม่ว่า จะทำอย่างไรให้มีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย จากเอดส์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เปลี่ยนแนวคิดจาก no sex เป็น save sex จะต้องพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนใหม่ มีการอบรมและมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องว่าครูที่อบรมสามารถนำไปสอนได้จริงหรือไม่ จะต้องเริ่มการวางแผนการอบรมที่ดีให้กับครู สร้างการปรึกษาที่ดีที่ถูกต้องไม่ใช่การปรึกษาแบบผิดๆ ถูกๆ

การมีศูนย์ให้การช่วยเหลือ การจัดศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่นในโรงเรียน ในโรงพยาบาล ในแต่ละหมู่บ้าน หรือตำบล (Youth Friendly Corner) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อต้องการให้วัยรุ่นมีมุมรับคำปรึกษาที่มีผู้มีความรู้คอยให้คำปรึกษา โดยเริ่มจากการเข้าไปขยายความคิดกับ อปท. และให้ผู้มีความรู้คอยประจำอยู่เพื่อให้คำปรึกษา

การเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนารูปแบบการเข้าถึงบริการ เช่น การเสริมสร้างศักยภาพสื่อมวลชน ให้มีความรู้ ทัศนคติที่ดี ให้ข้อเท็จจริงเรื่องโรคเอดส์และการป้องกัน การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ social network การส่งเสริมการเข้าถึงถุงยางอนามัย การมีตู้จำหน่ายถุงยางอนามัยทุกป้ายรถเมล์ (เพื่อการเข้าถึงได้ง่าย) และมีแผ่นประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ควบคู่ด้วย เพื่อทำงานในเชิงป้องกันควบคู่ไปกับการช่วยเหลือ เพื่อให้การทำงานของเครือข่ายมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กิจกรรมฝึกปฏิบัติ “เทคนิคการให้คำปรึกษา ทักษะที่เลี้ยงและที่ปรึกษาในชุมชน”

กิจกรรมฝึกปฏิบัติกรณีศึกษา เป็นกิจกรรมกลุ่มที่ฝึกทักษะการให้การปรึกษาแบบแสดงบทบาทสมมติ เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้และนำไปใช้จริง

➤ รูปแบบกิจกรรม

แบ่งกลุ่มเพื่อศึกษากรณีศึกษาที่มีความแตกต่างกัน 5 กรณีศึกษา โดยในแต่ละกลุ่มจะต้องแสดงบทบาทสมมติ และบอกเล่าเรื่องราวเพื่อวิเคราะห์กรณีศึกษาที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้แบ่งกลุ่มย่อยแล้ว จะรวมกลุ่มทั้งหมดเพื่อวิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญๆ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

➤ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. วิทยากรประจำกลุ่มอธิบายและทำความเข้าใจกิจกรรมให้กับผู้เข้าร่วมอบรมในเบื้องต้น
๒. แบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม (ขึ้นกับวิทยากรในแต่ละกลุ่ม)
๓. ในแต่ละกลุ่มย่อย วิทยากรให้ผู้เข้าอบรมแบ่งบทบาทหน้าที่ และแจกเอกสารสำหรับทำกิจกรรม (ขึ้นอยู่กับกรณีศึกษาของกลุ่ม) รวมทั้งอธิบายทำความเข้าใจเพิ่มเติม หากมีข้อสงสัย
๔. ผู้ที่แสดงบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา (ไม่มีเอกสารแนะนำ ให้แสดงตามบทบาทของตนเอง)
๕. ผู้ที่แสดงบทบาทเป็นผู้มาขอรับคำปรึกษา (วิทยากรให้เอกสารประกอบ อาจจะเป็น แม่ ลูก พ่อ แล้วแต่กรณีศึกษานั้นๆ)
๖. ผู้สังเกตการณ์ภายในกลุ่ม (วิทยากรแนะนำวิธีการสังเกตการณ์)
๗. ดำเนินกิจกรรมแสดงบทบาทสมมติตามเวลาที่กำหนด (ประมาณ 1 ชั่วโมง)
๘. รวมกลุ่มใหญ่เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

➤ การสังเกตการณ์ให้คำปรึกษา

๑. การเริ่มต้น
๒. ทักทาย/สร้างความคุ้นเคย / ทำที่ผ่อนคลาย / ใส่ใจต่อความสุขของผู้ป่วย / จัดสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม / ให้ความมั่นใจในการเก็บข้อมูลเป็นความลับ
๓. เข้าประเด็น
๔. ถามถึงปัญหาต่างๆ / จัดลำดับความสำคัญ / การซักถามเชิงลึกต่อประเด็นสำคัญ / ทักษะการเป็นผู้ฟัง / การแสดงความเห็นอกเห็นใจ (พูดให้กำลังใจ หรือ ใช้สีหน้าท่าทางที่เห็นใจ)
๕. การแก้ปัญหา
๖. การจบการสนทนา / กำหนดเป้าหมายร่วมกัน / สร้างแรงจูงใจ / การใช้ภาษา เข้าใจง่าย / หาทางออกที่หลากหลาย / วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย / ข้อสรุป
๗. การมีส่วนร่วม
เปิดโอกาสซักถาม / ซักซ้อมบทสรุปและนัดติดตาม
๘. ทักษะตลอดกระบวนการ
การสบตา / ท่าทาง / การสัมผัส / การใช้ภาษา / การสื่อสาร / การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ / การสะท้อนความรู้สึก / การให้กำลังใจ
